

Verschillen in leergroei tussen scholen verschuiven in tweede jaar COVID-19

Citation for published version (APA):

Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Bijlsma, I., Havermans, W., Jacobs, M., van Vugt, L., & van Wetten, S. (2022). *Verschillen in leergroei tussen scholen verschuiven in tweede jaar COVID-19*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. ROA External Reports NCO Factsheet No. 2022-4

Document status and date:

Published: 17/05/2022

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Verschillen in leergroei tussen scholen verschuiven in tweede jaar COVID-19*

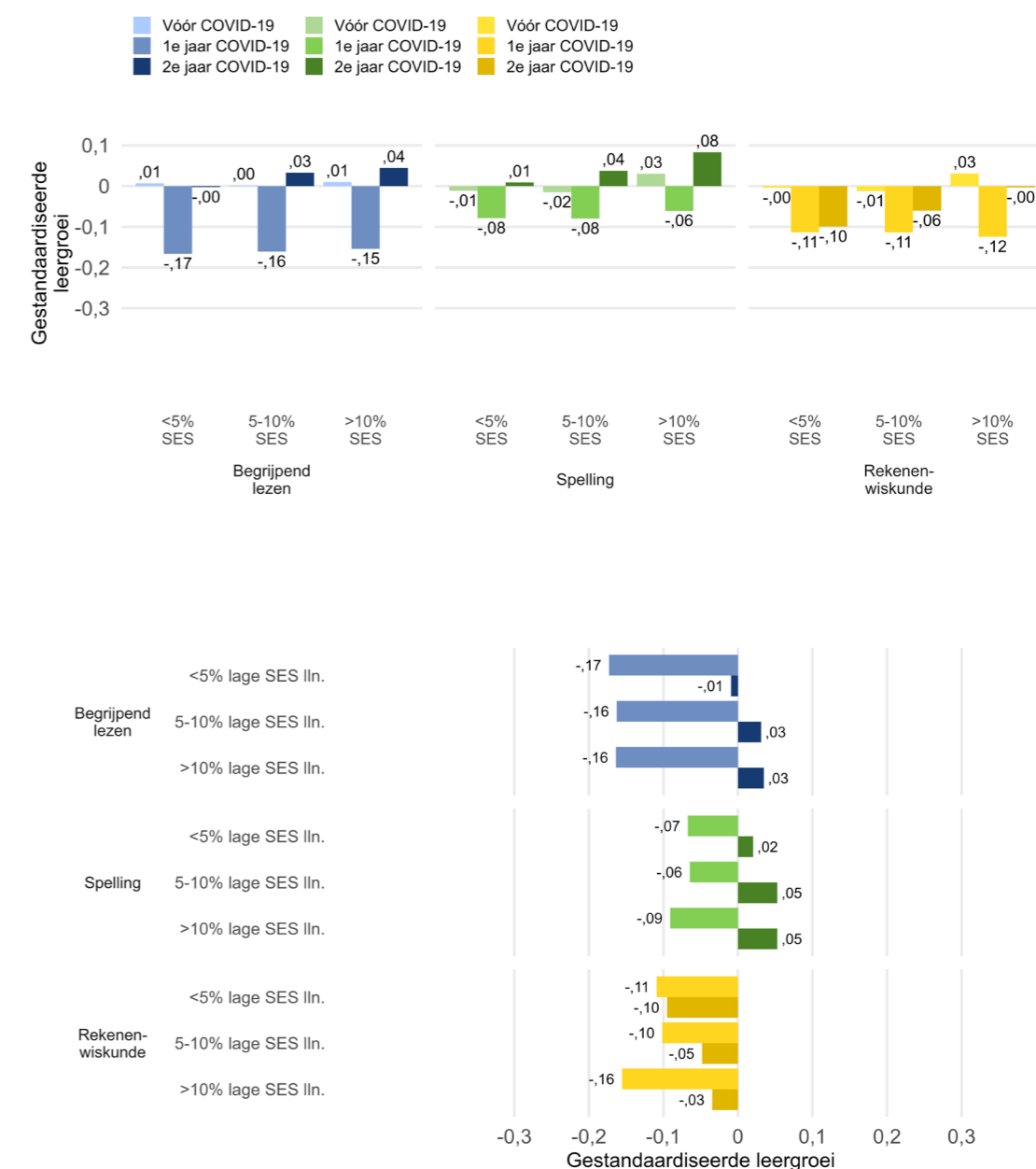
In het eerste jaar sinds de start van de COVID-19-crisis hebben scholen in het primair onderwijs tweemaal langdurig de deuren moeten sluiten: in de tweede helft van het schooljaar 2019/2020 en in de eerste helft van het schooljaar 2020/2021. In het tweede COVID-jaar werd de kerstvakantie in schooljaar 2021/2022 een week vervroegd. Daarnaast werden scholen geconfronteerd met lesuitval door afwezigheid van zowel leerlingen als leerkrachten. Eerder heeft het NCO al gerapporteerd over de schoolverschillen in de effecten van de eerste en de tweede schoolsluiting voor reguliere basisscholen, en de balans na anderhalf jaar (zie *Factsheets 2021-3, 2021-7 en 2021-10*). Toen concludeerden we dat de gevolgen groot waren, maar ook dat scholen daarbij sterk verschillen. De vertraging in de leergroei was het sterkst bij scholen met relatief veel leerlingen uit lagere sociaaleconomische milieus en bij scholen die relatief klein zijn. Inmiddels zijn de resultaten bekend van de middentoetsen (M-toetsen) die in januari/februari van het schooljaar 2021/2022 zijn afgenomen. Daarmee kunnen we de gevolgen in kaart brengen van twee jaar waarin leerlingen minder mogelijkheden hebben gehad om fysiek les te krijgen. Zijn er nog steeds (grote) verschillen tussen scholen?

In dit factsheet kijken we wederom naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We kijken daarbij afzonderlijk naar de leergroei tussen de M-toets in 2019/2020 en de M-toets in 2020/2021 (= eerste jaar sinds COVID-19) en de leergroei tussen de M-toets in 2020/2021 en de M-toets in 2021/2022 (= tweede jaar sinds COVID-19). We vergelijken deze afzonderlijke periodes met de 'normale' leergroei tussen M- en M-toets van vóór COVID-19. Voor die vergelijking gebruiken we de leergroei van de M-toets van 2017/2018 naar de M-toets in 2018/2019 én de leergroei van de M-toets van 2018/2019 naar de M-toets in 2019/2020 (= vóór COVID-19).¹

Omdat de gemiddelde leergroei verschilt per domein en per jaargroep, presenteren we naast de leergroei in vaardigheidsscores (absolute leergroei) ook de gestandaardiseerde afwijking (in standaarddeviaties) ten opzichte van de jaren vóór COVID-19. Standaardiseren maakt het mogelijk om de leergroei tussen domeinen en tussen de twee jaren sinds COVID-19 te vergelijken op dezelfde schaal, waarbij de nullijn het landelijk gemiddelde weergeeft in de periode vóór COVID-19. Hierdoor is het verschil in de leergroei tussen de domeinen makkelijker te vergelijken.

Zoals in eerdere factsheets over de gevolgen voor leerlingen uitgesplitst naar achtergrondkenmerken is beschreven (zie bijvoorbeeld *Factsheet 2022-3*), zijn er verschillen in de gevolgen van COVID-19 naar de opleiding van de ouders. In alle onderstaande analyses hebben we hiermee rekening gehouden.

Figuur 1 Gestandaardiseerd verschil in leergroei voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar het percentage leerlingen met een lage sociaaleconomische status op school

Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

In **figuur 1** zien we dat leerlingen op scholen met hogere percentages lage-SES-leerlingen (>10% lage-SES-leerlingen)² de grootste vertraging in de leergroei hebben opgelopen voor rekenen-wiskunde in het eerste COVID-jaar. De vertraging in de leergroei bij rekenen-wiskunde is in het tweede COVID-jaar juist voor leerlingen op scholen met lage percentages lage-SES-leerlingen (<5% lage-SES-leerlingen) het hoogst. In beide COVID-jaren zien we de vertraging in leergroei bij begrijpend lezen en spelling tussen de drie groepen geen betekenis hebben.

In het onderste deel van de figuur geven de balkjes de verschillen tussen de leergroei vóór COVID-19 met de leergroei in respectievelijk het eerste en tweede COVID-jaar. Bij begrijpend lezen zien we dat in het eerste COVID-jaar leerlingen op scholen met verschillende samenstellingen lage-SES-leerlingen vergelijkbare vertraging in leergroei opliepen dan vóór COVID-19: op scholen met <5% lage-SES-leerlingen was dat 0,17 standaarddeviatie, op scholen met 5-10% lage-SES-leerlingen en >10% lage-SES-leerlingen 0,16 standaarddeviatie. In het tweede COVID-jaar zien we voor leerlingen op scholen met <5% lage-SES-leerlingen geen noemenswaardig verschil met vóór COVID-19. Ook voor leerlingen op scholen met 5-10% lage-SES-leerlingen en >10% lage-SES-leerlingen zien we geen vertraging meer in het tweede COVID-jaar.

Bij spelling zien we dat leerlingen op scholen met <5% en 5-10% lage-SES-leerlingen in het eerste COVID-jaar respectievelijk 0,07 en 0,06 standaarddeviatie lagere leergroei hadden dan de periode vóór COVID-19. Voor leerlingen op scholen met >10% lage-SES-leerlingen was dit een vertraging van 0,09 standaarddeviatie. In het tweede jaar van COVID-19 bedroeg dit respectievelijk 0,02, 0,05 en 0,05 standaarddeviatie.

Bij rekenen-wiskunde zien we in het eerste COVID-jaar dat leerlingen op scholen met <5% en 5-10% lage-SES-leerlingen respectievelijk 0,11 en 0,10 standaarddeviatie lagere leergroei behaalden dan vóór COVID-19. Voor scholen met >10% lage-SES-leerlingen was dit 0,16 standaarddeviatie. In het tweede COVID-jaar behaalden leerlingen op scholen met <5% 0,10 standaarddeviatie en bij scholen met 5-10% en >10% lage-SES-leerlingen is het verschil lager dan 0,05 standaarddeviatie vergeleken met de periode vóór COVID-19.

Figuur 2 laat zien dat de leergroei slechts beperkt verschilt afhankelijk van de mate van stedelijkheid van de locatie van scholen.³ De leergroei is in het eerste COVID-jaar voor leerlingen in alle gebieden qua stedelijkheid gedaald ten opzichte van de periode vóór COVID-19. Op alle drie de domeinen zien we de grootste vertraging in het eerste COVID-jaar bij scholen in niet-stedelijke gebieden. In het tweede COVID-jaar is dit verschil enkel voor rekenen-wiskunde nog zichtbaar, maar het verschil is niet langer betekenisvol tussen de groepen. Bij begrijpend lezen en spelling zien we verder dat de vertraging in leergroei is afgenomen en voor de meeste groepen niet betekenisvol verschilt van de jaren vóór COVID-19.

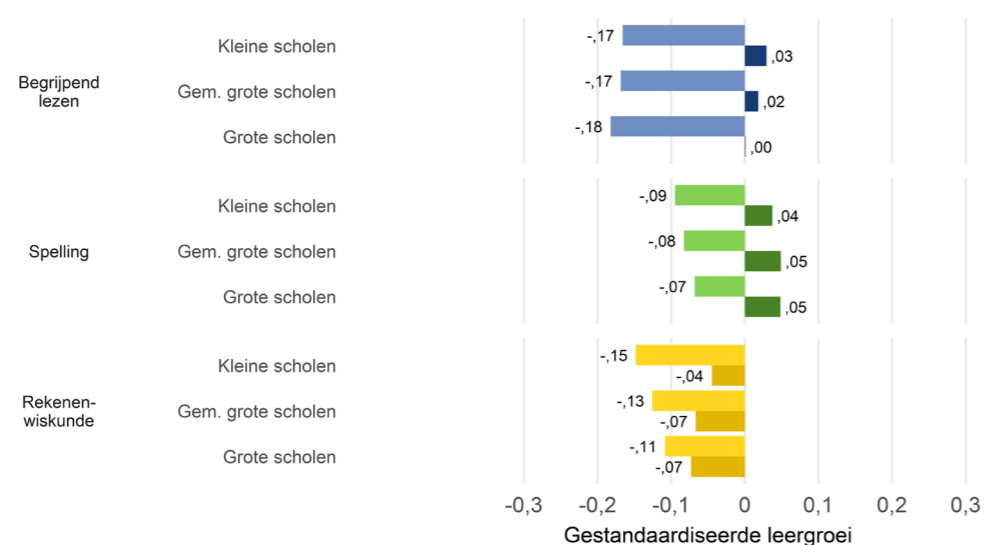
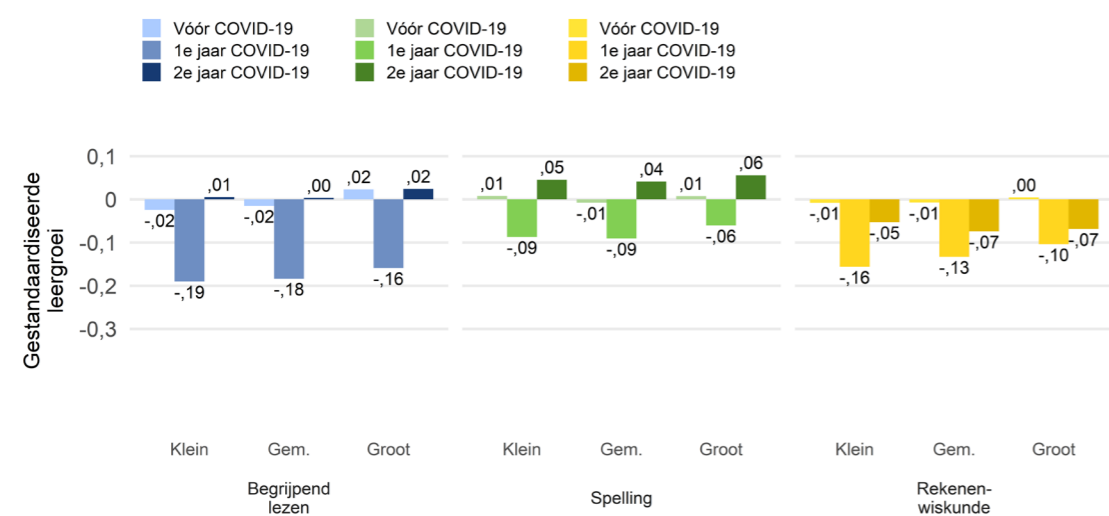
Figuur 2 Gestandaardiseerd verschil in leergroei voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar de mate van stedelijkheid.

Ondanks dat (afgeronde) getallen gelijk zijn, zijn de balkjes niet exact even lang omdat hier de onafgeronde waarden voor gebruikt zijn. Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

Figuur 3 laat zien dat zowel in het eerste als in het tweede COVID-jaar er geen betekenisvolle verschillen bestaan tussen kleine en grote scholen⁴ bij alle domeinen. In het eerste COVID-jaar lijken kleine scholen iets meer vertraging in de leergroei te hebben opgelopen voor de domeinen spelling en rekenen-wiskunde en grote scholen in begrijpend lezen. De leervertraging is in het tweede COVID-jaar ingelopen voor alle drie de domeinen en alle schoolgroottes.

Figuur 3 Gestandaardiseerd verschil in leergroei voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar schoolgrootte.

Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

Figuur 4 Gestandaardiseerd verschil in leergroei voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar schoolweging.

Ondanks dat (afgeronde) getallen gelijk zijn, zijn de balkjes niet exact even lang omdat hier de onafgeronde waarden voor gebruikt zijn. Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

Figuur 4 laat zien dat in het eerste COVID-jaar de leerlingen op scholen met een schoolweging hoger dan 26 gemiddeld flink meer vertraging hebben opgelopen dan scholen met een schoolweging lager dan 23, met name bij spelling en rekenen-wiskunde. In het tweede COVID-jaar zien we echter een hele andere trend: bij leerlingen op scholen met een lagere schoolweging zien we nu juist de minste leergroei ten opzichte van de jaren vóór COVID-19. Bij rekenen-wiskunde is de vertraging in leergroei bij leerlingen op scho-

len met schoolweging <23 en 23-25 zelfs groter dan in het eerste jaar sinds COVID-19. Vooral het verschil met leerlingen op scholen met schoolwegingen boven de 35 valt hierbij op.

Bij begrijpend lezen hebben het eerste COVID-jaar leerlingen op scholen met alle schoolweging gemiddeld een vertraging opgelopen variërend van 0,12 standaarddeviatie voor scholen met een weging lager dan 23 tot 0,19 voor scholen met een schoolweging 32-34. In het tweede jaar is er niet langer een betekenisvolle achterstand ten opzichte van vóór COVID-19. Datzelfde geldt voor spelling, waar met name scholen met een weging van 35 en hoger juist een hogere leergroei kennen dan vóór COVID-19. Bij rekenen wiskunde verschilt de leergroei alleen voor scholen met een weging groter dan 32 niet meer betekenisvol van vóór COVID-jaren, maar hebben de lagere schoolwegingen nog altijd een flinke vertraging oplopend tot -0,14 standaarddeviatie bij een schoolweging <23.

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om daar de volgende nuanceringen bij aan te brengen:

- De resultaten in dit factsheet kunnen afwijken van voorgaande factsheets omdat we 1) nu naar twee afzonderlijke jaren sinds COVID-19 kijken, en 2) nu ook de leergroei tussen M7 en M8 meenemen, waar we dit eerder niet deden.
- De M-toetsen van het schooljaar 2020/2021 zijn gemiddeld zes weken later afgenomen en de M-toetsen van het schooljaar 2021/2022 zijn gemiddeld een week later afgenomen dan vóór COVID-19. We hebben daarvoor in onze cijfers een correctie toegepast.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over hoe de leergroei bij andere vakken zich ontwikkeld heeft en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-crisis op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Eindnoten

*. Dit is een in mei 2023 gerectificeerde versie van het oorspronkelijke factsheet uit 2022, waarin een fout in de dataselectie werd gecorrigeerd.

1. We laten de leergroei tussen M3 en M4 buiten beschouwing voor begrijpend lezen, omdat er geen M3-toets wordt afgenomen in groep 3.
2. Leerlingen met een lage sociaaleconomische status hebben laagopgeleide ouders, komen uit een gezin met een laag inkomen en hebben ouders waarvan één of beiden geen betaald werk hebben.
3. Niet-stedelijk (N): <500 omgevingsadressen/km²; Weinig (W): 500 tot 1000 omgevingsadressen/km²; Matig (M): 1000 tot 1500 omgevingsadressen/km²; Sterk (S): 1500 tot 2500 omgevingsadressen/km²; Zeer sterk (ZS): >=2500 omgevingsadressen/km².
4. Kleine scholen: tot en met 140 leerlingen; Grote scholen: meer dan 220 leerlingen.